

BORGARTING LAGMANNSRETT

Dok 1

Justis- og beredskapsdepartementet, Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep

0030 Oslo

Deres referanse

22/785 - SBT

Vår referanse

22-021514ADM-BORG/BORG

Dato

22.02.2022

Høring – midlertidig forskriftshjemmel om utvidet adgang til fjernmøter for å avhjelpe konsekvenser av covid-19

Vi viser til departementets høringsbrev 9. ds. med høringsfrist 23. ds., og til høringsnotatet av samme dato.

Borgarting lagmannsrett har merket seg opplysningen i høringsnotatet om at regjeringen tar sikte på å fremme proposisjon for Stortinget med forslag til permanente regler i tide til at reglene kan tre i kraft 1. juli 2022 da midlertidig lov 17. desember 2021 nr. 148 opphører. Departementet skriver at det nærmere innholdet i forslaget til lovendringer i reglene om fjernmøter og fjernavhør ennå ikke er besluttet, men at det må kunne legges til grunn at forslaget til permanente lovendringer ikke vil åpne for en tilsvarende vid adgang til bruk av fjernmøter som de midlertidige reglene. Lagmannsretten har tidligere gitt en omfattende uttalelse om behovet for permanente regler om fjernmøter, jf. vårt brev 26. januar 2021 side 4-7.

Borgarting lagmannsrett er enig med departementet i at det må legges til grunn at smittesituasjonen kan være usikker og raskt kan endre seg både når vi kommer til 1. juli og senere. For domstolene synes risikoen først og fremst å være knyttet til at mange aktører (både dommere, meddommere, prosessfullmektiger, aktorer, forsvarere, bistandsadvokater, sakkyndige, parter og vitner) kan bli syke og ha fravær samtidig med de konsekvenser det lett kan få for saksavviklingen hvis den fraværende ikke kan delta ved fjernmøteteknologi. Under pandemien hittil har reglene om fjernmøte i de to midlertidige lovene hatt avgjørende betydning for å holde saksavviklingen oppe på et akseptabelt nivå. Hvorvidt de permanente reglene som er bebudet, vil være tilstrekkelig til å ivareta behovet for fjernmøtedeltakelse etter 1. juli vil selvsagt bero på hvilke vilkår disse reglene oppstiller. I lys av uttalelsen i høringsnotatet om at de permanente lovbestemmelsene ikke vil åpne for en tilsvarende vid adgang til bruk av fjernmøter som de midlertidige reglene, legger imidlertid lagmannsretten til grunn at det også etter 1. juli kan være behov for bestemmelser som i innhold tilsvarer § 3 i den midlertidige loven.

Borgarting lagmannsrett ser det videre slik at det er behov for fleksibilitet for å sikre saksavviklingen. Smittetrykket, tiltaksnivået og sykefraværet til enhver tid bør styre hvorvidt

Postadresse
Postboks 2107 Vika, 0125 Oslo

Sentralbord
21 55 80 00

Saksbehandler
Kristine Bielke Djupvik

Bankgiro

Organisasjonsnummer
926721356

Kontoradresse
Keysers gate 13, 0165 Oslo

Telefaks

Telefon

Ekspedisjonstid
0800-1545 (1500)

Internett/E-post
<http://domstol.no/borgarting>
borgadm@domstol.no

domstolene må nøye seg med de permanente reglene eller om domstolene bør ha utvidet adgang til å holde hoved- og ankeforhandlinger som helt eller delvis fjernmøte. Dette innebærer at midlertidige regler bør kunne innføres raskt hvis behovet inntreffer og oppheves raskt når behovet ikke lenger er til stede. Dette hasteelementet gjør at regulering i forskrift er vesentlig mer egnet enn formell lov. Som kjent kom man høsten 2021 i den situasjon at man ikke rakk å fremme proposisjon om forlengelse av den midlertidige loven i tide da smittesituasjonen forverret seg, med den virkning at domstolene i en kort periode frem til ny lov var vedtatt og satt i kraft sto uten hjemmel for å holde hoved- og ankeforhandling som fjernmøte i straffesaker. En slik situasjon er åpenbart uheldig og kan unngås ved en forskriftshjemmel. En forskriftshjemmel gir større fleksibilitet og tidsmessig handlingsrom for vurderingen av behovet for å innføre eller å avvikle midlertidige regler.

Borgarting lagmannsrett støtter derfor forslaget i høringsnotatet om at det bør gis en midlertidig forskriftshjemmel som gir Kongen kompetanse til å videreføre eller gjeninnføre de midlertidige reglene om fjernmøter som i dag følger av den midlertidige loven. Vi er også enig i at de midlertidige reglene som fastsettes med hjemmel i forskriften, bør være tidsavgrenset, og synes forslaget i høringsnotatet om fire måneder virker hensiktsmessig.

Borgarting lagmannsrett mener at det ikke vil være en god løsning å knytte forskriftshjemmelen til begrepet «allmennfarlig smittsom sykdom» i smittevernloven § 1-4, jf. § 1-3 nr. 3. Det bør ikke være et vilkår for å kunne gi forskriften at covid-19 er oppført på listen over allmennfarlige smittsomme sykdommer. Slik oppføring vil det kanskje ikke (lenger) være grunnlag for, og uansett er det ikke det eventuelt fortsatt allmennfarlige ved covid som begrunner behovet for fjernmøter i domstolene. Etter lagmannsrettens syn er det mest hensiktsmessig å plassere hjemmelen i domstoloven, slik Straffeprosessutvalget foreslo for permanente regler.

Endelig ber Borgarting lagmannsrett om at departementet klargjør at forskrift 12. august 2011 nr. 835 om fjernmøter og fjernavhør i straffesaker ikke skal gjelde for fjernmøter etter covid-forskriften. Ettersom 2011-forskriften er gitt i medhold av straffeprosessloven §§ 93c, 109a og 185, er det godt mulig at den allerede av den grunn verken gjelder for fjernmøte i medhold av den midlertidige loven eller vil gjelde for fjernmøter i medhold av forskrift fastsatt med hjemmel i den bestemmelsen som nå er foreslått. Uansett passer ikke bestemmelsene i 2011-forskriften. Som eksempel nevnes at 2011-forskriften § 1 annet ledd bestemmer:

Når rettsmøtet holdes som fjernmøte, skal deltagelse fortrinnsvis skje fra domstol, politistasjon, lensmannskontor eller fra fengsel. Deltagelse kan også foregå fra sykehus, sykehjem, pleiehjem eller aldershjem dersom det er nødvendig av helsemessige årsaker og finnes hensiktsmessig. Når retten finner det ubetenkelig, kan deltagelse skje fra annet sted.

Ved helt eller delvis fjernmøte etter covidbestemmelsene er selve poenget at vedkommende dommer eller aktør kan delta hjemmefra. Unntaksregelen i § 1 annet ledd siste punktum er derfor i praksis en nærmest ufravikelig hovedregel.

I utkastet til forskriftshjemmel på side 7 i høringsnotatet er vilkåret for fjernmøte at dette er «nødvendig og ubetenkelig». Dette er samme terskel som i den midlertidige loven § 3. Etter Borgarting lagmannsretts syn er dette vilkåret noe for strengt. I vår høringsuttalelse 26. januar 2021 uttalte vi:

Det er ikke lett å finne egnede generelle kriterier for når fjernmøte skal kunne besluttes uten at partene samtykker. Men dersom det skal utformes en generell hjemmel, gir kriteriet «nødvendig og ubetenkelig», slik det fremkommer i den gjeldende midlertidige loven, uttrykk for en for høy terskel. På den annen side er det godt mulig at «hensiktsmessig og forsvarlig», som Borgarting lagmannsrett tidligere har foreslått, ikke tar inn over seg de formåls- og forholdsmessighetsvurderinger som må gjøres, blant annet når fjernmøte/fjernavhør reiser menneskerettslige spørsmål. Etter vårt syn vil et bedre alternativ være at loven angir et tydelig utgangspunkt om at rettsmøter og avhør skal finne sted med fysisk oppmøte, men at unntak kan gjøres dersom det er «forsvarlig og forholdsmessig». Uansett må avveiningen foretas konkret ut fra omstendighetene i den enkelte sak.

Borgarting lagmannsrett

Marianne Vollan
førstelagmann

Hans-Petter Jahre
lagmann